

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Opus pulcherrimu[m] de tribus vsitatis christianoru[m]
actibus: oratione videlicet: ieiunio [et] elemosyna**

Guntherus <Parisiensis>

Basilee, 1507

VD16 G 4140

Capitulu[m] secundu[m].

urn:nbn:de:hbz:466:1-30791

habent duo pcedentia: verū ex hoc multo magis / qz mouet et excitat: etiā est velut quoddā boni opis instrumentū: qd illa nō habēt. Dicitur hec eadē etiam virtus / siue a virore: qz mentē p us aridā ad pferēdū boni operis fructū viridescere facit: siue a viribz q̄s illi ad operandū ac cōmodat seu a virilitate: qz nihil femineū vel languidū in ea parit resistere: sed suis eā stimulis in quēdā virilis acrimonie sexū exasperat. De virtutibz que sint: et quot: et q̄s earū effectus: q̄ liter ex alijs alie pueniāt / cū tñ om̄s ex radice charitat̄ oriantur: quoz etiā vitioz vel cōtrarie v̄l medicē sint: et alia q̄ pluri ma que huic loco cōgrue posent inseri / p̄termittenda putauim⁹: ne vel ista meli⁹ tractaturis pulcerrimi opis p̄perem⁹ materiā: vel magnis rebz de q̄bus oīno reticere q̄ parū dicere tuti⁹ est / extenuādo cōtume liā facerem⁹: vel vt nos q̄z ipsi si forte postmodū meli⁹ aliqd vel experiri vel sentire p̄tigerit has ipsas res in materiā sp̄cālis et pp̄ij tractat⁹ valeam⁹ de integro resumere. Illud aut̄ ignozari nō debet: nullā animi q̄litate verē ac p̄p̄e virtutē noziari nisi quā bonoz oīm ma^o charitas p̄creat et iformat. Fuit quēdem in multis ethnicoz / v̄tputa diogene / platone / quā pluri bus laudabil' qdā animi stat⁹: p̄t̄ a natura dat⁹ p̄t̄im p̄biloso

phie studio cōpat⁹: nemini nocere / om̄ibz velle p̄desse / p̄uas in se cupiditates extinguerē / in alijs accusare: etiā q̄ cūqz hm̄ oī ad p̄positū vite innocētis poterāt p̄tinere. Et hūc qdē mentis habitū tullius tanq̄ infidelis vere virtutis insci⁹ virtutē vocat / ita diffiniens: Virtus est habit⁹ mentis bene cōposite. Et reuera talis habit⁹ mentis charitate informat⁹ virtus est: remota aut̄ q̄ in illis p̄ter fidē eē nō poterat / virtutis noie iudicat̄ indign⁹. Nā vt ait Aug⁹. Ubi deest agnitio vere et incōmutabilis veritatis: falsa virtus est in optimis moribus. Tñ cōgrue virtutē diffinisse videt̄ Aug⁹. idē ita dicēs: Virtus est bona qualitas mētis / q̄ recte viuūt / q̄ nemo male vitit / quā deus sol⁹ in hoīe opat̄. Nunc ad q̄rtā boni sp̄m libet p̄cedere: quam nos sp̄cialiter eterne vite meritū maluim⁹ appellare. Cur aut̄ hoc paulo post dicendū erit: nūc interim qd illud sit videam⁹.

Capitulū secundū.

Et ergo meritū actus siue affectus virtutis: vt virtus sit pro instrumento: actus aut̄ op⁹ sit instrumenti. Cū em̄ virt⁹ mouere mētē cepit / necesse est ex illo motu actum surgere: qz virt⁹ inefficax esse non potest. Nam vt ait beatus Gregorius: operatur magna si est: si autem operari renuit virtus non est. *Acco*

rus vero virtutis/ aut interi-
 or et occultus est/ aut exterior et
 manifestus. Interior est ille: qui in
 ipsa mente interi^o inuisibiliter et
 occulte agit/ remoto omni cor-
 poris officio. Exterior vero qui vi-
 sibiliter et manifeste exercet ex-
 teri^o p corporis officium/ accedente
 rerum forinsecarum adminiculo.
 Atque ut exemplum subiiciat: in-
 terior actus iusticie est causas et
 merita rerum libra equitatis in cor-
 de pensare: exterior/ in rebus ex-
 trinsecis ius suum cuique tribue-
 re. Actus fortitudinis interior
 forte animu ad omnia que contin-
 gere possunt preparare: actus exte-
 rior aduersa que occurrerint for-
 titer superare. De alijs que simili-
 ter ratiocinari facile est ei que ef-
 fectus singularum potest agnosce-
 re. Utrique autem actus eadem virtus
 operatur: sed alterum per seipsum: al-
 terum vero per corporis coopantis
 obsequium. Atque ut hoc quili pos-
 sumus demonstrare exemplo: quem
 admodum in pueris aliquo casu
 multum gaudentibus siue in his
 que choreas agunt/ prius quidem
 animus gaudio incitatur: deinde
 motu pedum vel manuum iacta-
 tione corporis exultat: ita fortius prius
 quidem animu: deinde vero et corpus
 ad suas excitat actiones. In vir-
 tutibus quoque simile reperies: sed in
 rebus contrarijs. Nam sic aliquis
 magno et repentino percussus in
 comodo prius animo turbatur:
 deinde palmas collidit: caput
 iactat: et totum corporis habitum

dolori conformat: ita mens prius
 virtutibus incitatur: postmodum illa in
 opere et corpore transfundit. Quod
 autem quicquid post actum interiorum
 non statim sequitur exterior/ aut in
 virtutibus ex consilio maturitatis
 est: aut in virtutibus ex dubitatione
 confuse mentis/ aut in vtrius-
 que ex oportunitatis vel rebus ex-
 trinsecarum defectu. Illud quo-
 que in his rebus occurrit notabi-
 le: quod omnes fortutes interiores
 quidem actus certos habent et sin-
 gulares: exteriores etiam in plu-
 ribus similiter certi sunt: in quibus-
 dam autem non facile certos exce-
 pro se reperies. Si enim requisitus
 fueris/ fides/ spes/ charitas/
 que intrinsecus habeant actiones:
 haud dubie respondebis: fidei
 quidem actum/ in deum credere: spei/
 eterna bona sperare: charitatis/
 deum proximique diligere. Ita et in
 alijs omnibus percurrere licet: ut actus
 humilitatis interior sit/ de se hu-
 militer sentire: misericordie/ animo mi-
 sereri: obedientie/ animu ad obe-
 diendum preparare: et de alijs omni-
 bus ad hunc modum. Exteriores
 quoque actus omnes alie preter fide-
 m/ et charitatem/ proprios et spe-
 ciales habent: ut actus exterior
 prudentie sit prudens in rebus
 extrinsecis agere: temperantie/ a-
 prauis operibus temperare: et hunc modum
 de reliquis. At vero fides/ spes/
 charitas/ in rebus forinsecis que
 habeant actus priuatos et ab alijs
 segregatos/ non facile demon-
 strabis. Nam si dicas actum fidei/

ipam fidem/ore pfiteri/ & vobis
 astruere: simili rone de spe qz et
 charitate sentiendū erit: vt act^o
 sit spei/ sperare se dicere & spem
 suā vobis extollere: charitatē ve
 ro/dilectionē dei & primū tā in
 se qz in alijs cōmēdare: atqz ita
 de oibz rōcinari licebit. Quo re
 cepto/nimirū pueniet illud vt
 oīm virtutū exterior vn^o sit act^o
 & sic qz nullū illarū triū ppiū
 ac specialē sortiat. Immo etiā
 illud ex hoc sequet incōueniēs
 vt aliquā virtutē cōtrarium sibi
 effectū habere fateamur: et sic
 act^o hūilitatē/se humilē pfite
 ri/ & ipam hūilitatē vobis extol
 lere: cū poti^o ad supbiā prinere
 videat: virtutē qz plurimū lau
 des tibi inesse pfiteri. Cū ergo
 tres ille virtutes/nec hos priua
 tos act^o habeāt/nec alios vale
 as repire:nec rursus tanqz im
 becilles & languide oīno actu
 carere possint: iā em virtutes nō
 essent: supest vt eas suas inter
 nas actiones p aliaz exteriora
 opa manifestare fateamur. Cū
 em video te diuina pcepta actu
 ipso fidelit^{er} implere qd est obe
 dientie:cū p pctis corp^o afflige
 re qd timoris: cū te humilē oi
 bus exhibere:tempalia cōtem
 nere/qd hūilitatē ē:cū paupes
 alere/nudos vestire/laboran
 tibus subuenire/q ad mīam refe
 runt:ex his & silibz intelligo te
 in deū credere:cui^o mādāt^{er} di
 ligent^{er} obtemperas:etna bona
 sperare/qz desiderio transitō

ria pūpendēs/etiā p remissioe
 pctōz corp^o affligis:deum dili
 gere/cui^o amore primū oi stu
 dio cōsolaris. Sili mō de sin
 gulis pcurrēdo inuenies/oēs
 virtutes tā ipas qz ipaz opa tri
 bus illis tanqz pmeuis ac pci
 puis attestādo deseruire. Nec
 moueat lectorē q ea q nos vir
 tutū actus intrinsecos vocare
 maluim^o/pleriqz etiā mot^o vo
 cant:qz cū mouere non aliō sit
 qz agere:motū qz actū esse ne
 cesse est. Qd si passionē vl affe
 ctionē vocare maluer^o/ad ani
 mā q afficit referri optebit. Re
 spectu hō virtutē q mouet atqz
 opat/nō nisi act^o pōt appella
 ri. Qēs igit virtutū act^o tā occul
 tos qz euidētes/ad meritū eter
 ne vite manifestum est prinere.
 Que tñ appellatio sicut d alijs
 qz pmissū est/cuilibet pcedētū
 sat^{er} cōgruit:qz nlla ē grā spāl
 in hoīe p quā nō mereat: pser
 tim cū spūscētūs (qd et paulo
 ante dictū est) nunqz esse valeat
 ocios^o. Verū hūic bono qd i
 actu positū ē/familiarit^{er} eā pu
 tauim^o assignādā:p eo q omnia
 merita i bono ope cōsumant^{er}: &
 vltra nil aliud restat nisi pmiū
 expectare:de q subseqnt^{er} agen
 dū est. Libet tñ prius velut in
 quodam vtriusqz boni cōfinio
 meriti scz ac pmiū/quandā in
 terponere diuisionē ex vtroqz
 cōsistentē: q omne bonū hoīs/
 aut meritū tm est/ aut pmiū
 tm/aut meritū simul et pmiū

um. Meritū tm̄ est prima gratia q̄ dat̄ imerito ad merēdū/ q̄ r̄ mereri incipit/ p̄ cordis cō-
tritionē r̄ remissionē pctōrum.

Premiū tm̄ est eterna retributio: q̄ om̄ib⁹ meritis p̄cedentibus exhibet̄: ea s̄o nihil ultra ip̄am merebimur: q̄ cū ad illā ventū fuerit: iā nō erit merēdū vlteri⁹: sed premio p̄frundū.

Meritū simul r̄ p̄miū est/ q̄d liber medior̄: s̄z meritū q̄dē sequentis boni: premium s̄o p̄cedentis/ dū a deo accipimus gratiā in p̄miū p̄ gratia q̄ pri⁹ data fuerat ad merēdū.

Liber quintus: de remuneratorio bono.

Uentū est igit̄ ad illā sup̄-
premi excellentisq̄ boni specie: quā ideo vitā eternā putauim⁹ appellandā: q̄ hec appellatio p̄cedentibus congruenti⁹ videbat̄ respondere. Quale aut̄ sit hoc bonū/ qualiterve diffiniendū/ aut quo nomine rectissime censeat̄: nō solū ego scire nō valeo: sed nec vllū hominē in carne mortali positū posse credo vel cogitare vlt̄ eloqui. De quo nil puto veri⁹ posse dici/ q̄ omnino est indicibile. Est em̄ bonū hoc aliorū omniū radix r̄ fons atq̄ p̄ncipiū: sic tm̄ vt nullū ex oib⁹ vt in his q̄ generatiuā aut sementiuā habent p̄pagationē/ eiusq̄ dē p̄ncipiū forniat̄ naturā. Est in quā hoc bonū omniū bono-

rū collectiōe p̄fectum: sic tm̄ vt nulla partiū vlt̄ accidentiū varietate cōsistat. Est vtiq̄ bonū hoc oib⁹ alijs/ r̄ prius antiq̄rate/ et diuturnitate posteri⁹: sic tm̄ vt om̄is ab eo t̄p̄alis quantitas remoueat̄. Omniū optimū est/ sine forma q̄litas: omniū maximū est/ sine quantitatis accessu: omniū p̄ncipiū ē/ sine relatione t̄mpali. Semp̄ ē/ sine cursu t̄mpis: vbiq̄ est/ sine dimensione locali. Om̄ia possidet/ r̄ habitum nō nouit: om̄ia p̄sens implet/ r̄ sitū ignorat. Om̄ia cōdidit/ agendi motū ignorās: om̄ia sustinet/ om̄nis insciū passiōis. Ex his omnibus parer̄ hoc bonū de q̄ agimus/ q̄d nō aliud q̄ deus est: nec vere esse/ nec p̄prie dici substantiā/ cū nihil de illo accidētale valeat p̄dicari. Qd̄ em̄ tale est vt nihil ei accidentalit̄ valeat cōuenire/ id nec substantia quidē cōgrue nominat̄. Substantia q̄ppe ex eo dicta est: q̄ substantia atq̄ subdit̄ accidenti. Multo min⁹ aut̄ hoc c̄ipm̄ bonum accidens vocari debet/ cū accidēs substantia eo indigni⁹ sit/ q̄ hoc nisi in illa esse nō possit: s̄z mox vt ab ea discesserit/ extinguit̄ et perit: hoc s̄o vel eo p̄sente vel absente/ incorrupta permanet atq̄ cōsistit. Albedo q̄ppe hominis nō nisi in albo hoīe esse potest: r̄ sic om̄ino deficit cum idē hō alb⁹ esse desierit: homo s̄o albus etiā recedente albedi-